

De hedendaagse anarchistische beweging

Door [Alexander Berkman](#)

- Oorspronkelijke titel: The Anarchist Movement Today
- Verschenen: 1934
- Bron: 'De hedendaagse anarchistische beweging', [Grondslagen. Anarcho-syndicalistisch tijdschrift](#), jaargang 3-4, 1934-1935, pag. 40-42
- Vertaling: onbekend

De hedendaagse anarchistische beweging

De geschiedenis der menselijke beschaving vertoont geen rechte, ononderbroken opgaande lijn. Haar diagram is een zigzag, beurtelings stijgend en dalend. De vooruitgang bestaat in den afstand, die de menschheid scheidt van haar primitieven staat van onwetendheid en barbaarsheid.

In dezen tijd schijnt de menschheid achteruit te gaan. Een golf van reactie vaagt over de landen van Europa, haar invloed en de uitwerking ervan worden over de geheele wereld gevoeld. Het Fascisme in Italië, het Hitlerregime in Duitschland, het despotisme in Rusland, de verderfelijke dictatuur in andere landen.

Er is geen vooruitstrevende en radicale partij, geen revolutionaire beweging, die niet geleden heeft onder de heerschende reactie. In sommige landen zijn zij volkomen onder de voet gelopen; in andere is hun werkzaamheid slechts voor het oogenblik lam gelegd.

Onafscheidelijk van elke tirannie en dictatuur, hoe ook genaamd, is de onderdrukking en het uitroeien van alles, dat haar uitsluitende heerschappij en overwinning in den weg staat. Zoo zijn bijvoorbeeld in Rusland de actieve anarchistische elementen (evengoed als de mensjewiki en de sociaalrevolutionairen) hetzij doodgeschoten, hetzij voor onbepaalde tijd gevangen gezet en verbannen. Hetzelfde lot heeft hen getroffen in Italië en Duitschland.

Maar ofschoon het Anarchisme, evenals alle andere libertaire en revolutionaire bewegingen, te lijden had van de reactie, toch heeft het in werkelijkheid en in beginsel veel minder verlies te boeken dan de socialistische partijen. De reden daarvan is te zoeken in bepaalde oorzaken, waarop de reactie over de geheele wereld berust. Men meent algemeen dat de oorlog, met haar menschenlaching en haar vernieling van alle hogere waarden, het financieele bankroet dat er op volgde en de groote crisis geleid hebben tot den tegenwoordigen toestand. Maar deze onmiddellijke oorzaken zijn volkomen onvoldoende voor de verklaring van de ongelooflijk snelle ontwikkeling en het succes van het fascisme in Italië en Duitschland en de verspreiding ervan over de geheele beschaafde wereld. Andere en machtiger factoren hebben het hunne er toe bijgedragen om te komen tot deze heftige reactie.

Deze factoren dragen meer een psychologisch dan een politiek of economisch karakter. De twee voornaamste waren de russische revolutie en het marxisme. De russische revolutie lichtte over de wereld als een baken van belofte en hoop voor allen, die verdrukt en ontferd waren. Zij bracht nieuwe hoop en enthousiasme in de harten van de massa's in elk land. De duitsche arbeiders trachtten zelfs

het voorbeeld van hun russische broeders na te volgen. Maar deze lichtbaken verdoofde spoedig. De bolsjewiki, volbloed marxisten door de opvattingen van Lenin, leidden de in het volk levende aspiraties op zijwegen en maakten van hun revolutionaire doelstellingen een van de meest bloedige dictaturen, die de wereld ooit had gezien. Het despotisme van een politieke partij, van een klik, nam de plaats in van het absolutisme der tsaren. Het resultaat bracht bittere teleurstelling voor miljoenen arbeiders in alle landen, een teleurstelling, die een machtige steun bleek voor de reactionaire machten in elk land.

Toch zou deze ontgoocheling niet noodzakelijkerwijze geworden zijn tot een daadwerkelijk hulpmiddel in de handen der reactie, indien er niet iets anders bij gekomen was. Dit was de idee van het gezag, van den staat, de vereering van den leider, waarmee het marxisme en de socialistische partijen van elk land sinds jaren de massa's hebben doordrenkt.

Dit droeg er toe bij hun zelfvertrouwen te verzwakken, het beroofde hen van hun onafhankelijkheid in denken en doen en zette den domper op hun revolutionair élan en geloof. De duitsche sociaaldemocratie in het bijzonder heeft in dit opzicht de meeste schade aangericht. Langer dan twee generaties bracht zij het proletariaat groot in het parlementaire nietsdoen, in vertrouwen op politieke leiders en in het zich blindelings laten leiden. Deze scholing schokte het initiatief en het revolutionaire streven der arbeiders, vernietigde hun geloof in hun economische macht en maakte hen afhankelijk van de komst van den marxistischen Messias, die hen naar het beloofde land van het Socialisme zou leiden.

Op een zeker psychologisch moment kwam de Messias en het wachtende volk „hoorde hem met blijdschap”.

Hij was wel geen „koscher” marxist maar hij en zijn nazi-partij verspreidden toch een sterke „socialistische” geur. Dat was genoeg, vooral na de bittere ervaringen der duitsche arbeiders met hun socialistische regeeringen, die het proletariaat verrieden en de arbeiders verdrukten en uitbuitten op dezelfde manier als de jonker-régimes dat vóór hen hadden gedaan.

Het is tragisch, dat het Socialisme, dat oorspronkelijk een beweging was, die naar bevrijding streefde, in den loop der tijden zóó verstoken werd van alle revolutionaire geest en strekking, dat het tot slachtoffer werd van een reactie, aan wier schepping het zelf had meegeholpen.

Wanneer de geschiedenis ons iets leert, dan is het wel dit: elke vooruitgang heeft bestaan in een zich losmaken, een zich onttrekken aan gezag — een zich bevrijden van het gezag van het dorps hoofd en van den stamtotem, van god, kerk en staat. Het wezen der vooruitgang is anti-autoritair. De vooruitgang der menschheid in de geschiedenis liep langs de lijnen van meer en steeds meer persoonlijke vrijheid en onafhankelijkheid der volken, van grootere zelfstandigheid in denken en handelen, hogere cultuur en toenemende maatschappelijke welvaart. Alles wat dit proces vertraagde of verhinderde heeft gediend om de mensch tot slaaf te maken en is uitgelopen op verval en reactie.

Bovengenoemde elementaire waarheden maakten, dat de anarchistische beweging veel minder onder de tegenwoordige reactie geleden heeft dan de socialistische partijen. Laatstgenoemden zien nu hun organisaties vernietigd en hoe hun miljoenen kiezers gehoorzame en onderworpen volgelingen geworden zijn van de Mussolini's en Hitlers. Zij hadden zelfs niet genoeg revolutionair weerstandsvermogen om den strijd aan te binden. Sterker: de grondslagen zelf van het socialisme zijn vernietigd, zijn theorieën zijn valsch gebleken, zijn methoden door de ondervinding veroordeeld. *Het socialisme heeft niet alleen zijn volgelingen verloren, maar ook zijn ideologie.* Geen wonder, dat

de sociaaldemocraten in Amerika, Zweden en België, de neo-socialisten in Frankrijk en andere landen zich van het proletariaat hebben afgewend en naar de bourgeoisie zijn overgelopen voor de verwerkelijking van het socialisme!

De Anarchistische beweging daarentegen heeft slechts persoonlijke, oppervlakkige verliezen geleden. Het heeft behouden wat het meest vitale ding is in het leven en de groei van een wereld-bevrijdende beweging: zijn ideologie, zijn ideaal. Ja zelfs maakt deze gang van zaken het Anarchisme sterker en toont het de juistheid van zijn beginselen aan. Het parlementarisme is volkomen tekort geschoten. De marxistische dogma's zijn door de ervaring weerlegd. De socialistische geneesmiddelen zijn gewogen en te licht bevonden. De groote massa's zullen nooit weer terugkeeren tot het socialisme. De ervaring met Rusland en het verraad der sociaaldemocratische regeeringen in andere landen hebben de arbeiders verbitterd en de sociaaldemocratische politiek gemaakt tot een synoniem van verraad en mislukking.

De tegenwoordige golf van reactie zal voorbijgaan. De ervaring zal het volk leren, dat de bevrijding uit de tirannie, de onderdrukking en de uitbuiting alleen door het Anarchisme kan worden bewerkstelligd in een maatschappelijke orde, die steunt op vrije, solidaire samenwerking zonder enig bijmengsel van de verderfelijke en schadelijke gezagsidee. Solidariteit zonder vrijheid is onmogelijk; dit voert onvermijdelijk tot slavernij, openlijk of bedekt. De toekomst zal aan het Anarchisme behoren.

ALEXANDER BERKMAN.

[geschiedenis](#)

From:

<https://anarchisme.nl/> - **Anarchisme.nl**

Permanent link:

https://anarchisme.nl/namespace/de_hedendaagse_anarchistische_beweging

Last update: **20/12/21 16:11**